

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pól. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny 21-21-00

Teleks: 816-436

BS/300/115/90

POROZUMIENIE CENTRUM A RUCH OBYWATELSKI -AKCJA DEMOKRATYCZNA

Komunikat z badań

Warszawa, październik 1990 r.

Rozłam w "Solidarności" i pojawienie się dwóch nurtów politycznych: Porozumienia Centrum (PC) i Ruchu Obywatelskiego-Akcja Demokratyczna (ROAD) skłoniły nas do ustalenia stopnia społecznego zainteresowania tymi ugrupowaniami i wiedzy na ich temat¹.

Aż trzech na pięciu dorosłych Polaków uchyliło się od wyrażenia swojej opinii o obu ugrupowaniach, co może oznaczać z jednej strony, że w małym stopniu zaistniały one dotychczas na scenie politycznej kraju, z drugiej może świadczyć o ostrożności w ich ocenie. Co czwarty respondent aprobeuje ich działalność (tab.1).

Tabela 1

w procentach

Ugrupowania	Odpowiedzi na pytanie: <i>Czy ich działalność dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?</i>				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć
Porozumienie Centrum	3,3	22,3	10,4	5,6	58,1
Ruch Obywatelski - Akcja Demokratyczna	3,6	21,0	10,0	3,9	61,1

ROAD nieco częściej pozytywnie oceniają ludzie w wieku 30-49 lat, mieszkańcy małych miast (do 20 tys.), osoby z wyższym wykształceniem, piastujący kierownicze stanowiska, należący do inteligencji, prywatni przedsiębiorcy, lepiej sytuowani (tab.1 aneksu). Porozumienie Centrum zyskało zwolenników w podobnych grupach respondentów (tab.2 aneksu).

Przyjrzyjmy się poglądom tych, którzy mają już wyrobioną opinię na temat działalności omawianych ugrupowań. Zarówno ROAD, jak i Porozumienie są akceptowane przez blisko 2/3 respondentów tej grupy (tab.2).

---

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia"(8) - badanie zrealizowane w dniach 11-17.09.1990 r. na 1459-osobowej ogólnopolskiej próbie losowej dorosłej ludności.

Tabela 2

w procentach

Ugrupowania	Ocena działalności:	
	aprobatą	dezaprobatą
ROAD	63,9	36,1
Porozumienie Centrum	61,1	38,4

Wśród aprobujących ROAD 61,6% pozytywnie ocenia działalność PC (dezaprobuje - 18,9%, nie wyraziło opinii - 19,5%). Prawie równie często (59,2%) zwolennicy Centrum akceptują ROAD (dezaprobuje - 16,1%, nie ma zdania - 24,7%).

W sondażu pytaliśmy również o preferencje wyborcze w odniesieniu do ROAD-u i Centrum, traktując je bardziej jako wskaźnik stopnia społecznego zainteresowania i wiedzy o tych ugrupowaniach niż rzeczywistych sympatii wyborczych. Gdyby wybory do Sejmu i Senatu odbyły się w najbliższą niedzielę, to badani głosowaliby na:

- kandydatów popieranych przez Porozumienie Centrum i J.Kaczyńskiego - 11,6%,

- kandydatów popieranych przez Ruch Obywatelski-Akcja Demokratyczna, Z.Bujaka i W.Frasyniuka - 13,7%,

- kandydatów nie związanych z "Solidarnością" - 10,5%.

Nie wzięłoby udziału w wyborach 23,1% respondentów, a aż 41% nie zajęło stanowiska w tej kwestii.

Blisko 2/3 potencjalnych wyborców nie jest zainteresowanych udziałem w wyborach do Sejmu i Senatu bądź nie ma wyrobionego zdania, na kogo oddaliby swoje głosy. Kandydatów PC popierają najczęściej osoby z wyższym wykształceniem, kadra kierownicza, dobrze sytuowani, zamieszkujący w regionie północnym (Gdańsk). Jeszcze więcej zwolenników ma w wymienionych grupach ROAD; tylko w tej ostatniej jest ich zdecydowanie mniej (tab.3 aneksu).

Spośród aprobujących ROAD 26,2% jest gotowych udzielić swojego poparcia wyborczego tej organizacji, a 16,4% PC (tab.3). Podobny odsetek (23,3) aprobujących Centrum zamierza głosować na kandydatów tego ugrupowania, a na kandydatów ROAD 16,4.

Tabela 3

w procentach

Aprobata	Deklaracja poparcia wyborczego:				
	ROAD	PC	inne	absencja	brak opinii
ROAD	26,2	16,4	10,0	15,9	31,5
PC	16,4	23,3	12,6	15,8	31,9

Wśród tej części społeczeństwa, która ma zadeklarowane poglądy na temat obu postsolidarnościowych ugrupowań, nie ma znacznych różnic w politycznych preferencjach. Porozumienie Centrum i ROAD nie są postrzegane jako siły antagonistyczne, wyraźna większość aprobujących jedno ugrupowanie aprobuje i drugie.

Nieznaczne są różnice w sympatiach w stosunku do obu ugrupowań w zależności od ocen czołowych postaci naszego życia politycznego i opinii o sytuacji gospodarczej i politycznej kraju oraz materialnego położenia respondentów (tab.4 aneksu).

Tabela 1. Ocena Ruchu Obywatelskiego - Akcja Demokratyczna (w %)

Charakterystyka badanych	Aprobata	Dezapro- bata	Brak opinii
Ogółem	25	14	61
Płeć			
Mężczyźni	29	15	55
Kobiety	20	13	68
Wiek			
Do 29	22	19	60
30-39	27	13	60
40-49	26	12	62
50-59	22	17	61
60 i więcej lat	24	11	65
Miejsce zamieszkania			
Wieś	22	11	67
Miasto ogółem	26	16	58
miasto do 20 tys.	31	11	58
od 21 do 100 tys.	21	17	61
od 101 do 500 tys.	28	15	57
501 tys. i więcej mieszk.	27	19	54
Region			
Środkowy (Warszawa)	19	17	64
Północno-Wsch. (Białystok)	33	16	51
Północny (Gdańsk)	23	9	69
Południowy (Katowice)	22	14	65
Południowo-Wsch. (Kraków)	20	14	67
Środkowo-Wschodni (Lublin)	33	7	60
Środkowo-Zachodni (Poznań)	34	12	54
Południowo-Zach. (Wrocław)	26	19	55
Wykształcenie			
Podstawowe	20	9	71
Zasadnicze zawodowe	22	11	67
Średnie	25	20	55
Wyższe	45	15	40
Grupa społeczno-zawodowa			
Inteligencja, kadra kier.	44	20	37
Pozostali umysłowi	24	17	59
Pracownicy handlu i usług	30	11	60
Robotnicy wykwalifikowani	20	17	63
Robotnicy niewykwalifikow.	21	12	67
Rolnicy	20	13	67
Prywatni przedsiębiorcy	43	9	48
Emeryci, renciści	22	11	67
Inni niepracujący	23	13	64
Stanowisko			
Szeregowie	23	15	62
Kierownicze	40	17	43
Pozostali	21	12	67
Dochód			
Niski (do 300 tys. na osobę)	22	13	64
Przeciętny (301-500 tys.)	23	14	63
Wysoki (powyżej 500 tys.)	35	15	51
Wielkość gosp. domowego			
1-2 osobowe	23	14	63
3 osobowe	29	18	53
4 osobowe	26	13	61
5 osobowe	26	9	65
6 i więcej osobowe	15	15	69
Pytanie: Czy, Pana(i) zdaniem, działalność Ruchu Obywatelskiego - Akcja Demokratyczna (ROAD) dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami? 1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 7. Trudno powiedzieć (n=1454)			

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach 11-17 września 1990 na losowej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski (N=1459)

Tabela 2. Ocena Porozumienia Centrum

(w %)

Charakterystyka badanych	Aprobata	Dezapro- bata	Brak opinii
Ogółem	26	16	58
Płeć			
Mężczyźni	29	19	51
Kobiety	22	13	66
Wiek			
Do 29	28	15	57
30-39	27	16	57
40-49	22	17	61
50-59	27	17	56
60 i więcej lat	25	16	60
Miejsce zamieszkania			
Wieś	23	12	66
Miasto ogółem	28	19	54
miasto do 20 tys.	33	17	50
od 21 do 100 tys.	22	19	59
od 101 do 500 tys.	28	19	53
501 tys. i więcej mieszk.	31	19	50
Region			
Środkowy (Warszawa)	26	17	57
Północno-Wsch. (Białystok)	31	11	57
Północny (Gdańsk)	24	12	64
Południowy (Katowice)	24	16	60
Południowo-Wsch. (Kraków)	19	16	64
Środkowo-Wschodni (Lublin)	35	7	58
Środkowo-Zachodni (Poznań)	27	19	54
Południowo-Zach. (Wrocław)	28	21	52
Wykształcenie			
Podstawowe	23	9	68
Zasadnicze zawodowe	25	14	61
Średnie	26	21	53
Wyższe	36	27	37
Grupa społeczno-zawodowa			
Inteligencja, kadra kier.	39	26	35
Pozostali umysłowi	24	21	55
Pracownicy handlu i usług	30	15	55
Robotnicy wykwalifikowani	26	16	58
Robotnicy niewykwalifikow.	25	10	65
Rolnicy	20	11	69
Prywatni przedsiębiorcy	32	20	48
Emeryci, renciści	24	16	60
Inni niepracujący	24	13	64
Stanowisko			
Szeregowie	25	16	59
Kierownicze	36	25	39
Pozostali	23	13	64
Dochód			
Niski (do 300 tys. na osobę)	24	14	62
Przeciętny (301-500 tys.)	25	15	60
Wysoki (powyżej 500 tys.)	33	21	46
Wielkość gosp. domowego			
1-2 osobowe	28	16	56
3 osobowe	28	22	50
4 osobowe	27	14	59
5 osobowe	21	13	66
6 i więcej osobowe	19	14	66
Pytanie: Czy, Pana(i) zdaniem, działalność Porozumienia Centrum dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami? 1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 7. Trudno powiedzieć (n=1454)			

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach 11-17 września 1990 na losowej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski (N=1459)

Tabela 3. Preferencje wyborcze

(w %)

Charakterystyka badanych	Porozumienie Centrum	ROAD	Spoza "Solidarności"	Nie zamierzają głosować	Brak opinii
Ogółem	12	14	11	23	41
Płeć					
Mężczyźni	14	15	12	21	37
Kobiety	9	12	9	25	45
Wiek					
Do 29	8	12	13	27	40
30-39	10	16	11	26	37
40-49	14	15	7	20	44
50-59	12	9	13	22	43
60 i więcej lat	13	15	10	21	42
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	12	9	21	48
Miasto ogółem	12	15	11	25	37
miasto do 20 tys.	11	13	13	19	43
od 21 do 100 tys.	9	13	13	26	38
od 101 do 500 tys.	15	15	11	25	34
501 tys. i więcej mieszk.	14	20	7	27	33
Region					
Środkowy (Warszawa)	14	14	8	25	39
Północno-Wsch. (Białystok)	15	17	11	21	37
Północny (Gdańsk)	16	9	9	25	40
Południowy (Katowice)	11	16	12	23	38
Południowo-Wsch. (Kraków)	9	13	14	27	38
Środkowo-Wschodni (Lublin)	7	9	6	18	59
Środkowo-Zachodni (Poznań)	10	15	9	21	44
Południowo-Zach. (Wrocław)	9	14	11	22	43
Wykształcenie					
Podstawowe	11	8	8	23	50
Zasadnicze zawodowe	8	11	13	24	43
Średnie	12	16	12	25	35
Wyższe	22	30	8	11	29
Grupa społeczno-zawodowa					
Inteligencja, kadra kier.	21	28	12	11	27
Pozostali umysłowi	12	14	9	26	39
Pracownicy handlu i usług	9	11	15	26	40
Robotnicy wykwalifikowani	11	14	12	23	40
Robotnicy niewykwalifikow.	11	7	10	22	49
Rolnicy	10	9	8	18	55
Prywatni przedsiębiorcy	13	21	16	16	34
Emeryci, renciści	12	12	10	24	42
Inni niepracujący	8	13	10	31	39
Stanowisko					
Szeregowie	11	14	12	23	40
Kierownicze	18	23	12	18	30
Pozostali	10	11	9	25	45
Dochód					
Niski (do 300 tys. na osobę)	9	10	10	26	44
Przeciętny (301-500 tys.)	13	14	11	21	41
Wysoki (powyżej 500 tys.)	16	23	10	17	34
Wielkość gosp. domowego					
1-2 osobowe	13	15	11	20	42
3 osobowe	13	16	13	25	34
4 osobowe	11	12	11	22	44
5 osobowe	11	14	9	23	42
6 i więcej osobowe	7	12	8	28	45
Pytanie: Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy głosował(a)by Pan(i) na: 1. kandydatów popieranych przez Porozumienie Centrum i J. Kaczyńskiego 2. kandydatów popieranych przez Ruch Obywatelski - Akcja Demokratyczna (ROAD), Z. Bujaka i W. Frasiuka 3. kandydatów nie związanych z "Solidarnością" 4. Nie głosował(a)bym 7. Trudno powiedzieć (n=1457)					

Sondaż CBOS zrealizowany w dniach 11-17 września 1990 na losowej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Polski (N=1459)

Tabela 4

Oceny i opinii respondentów	Deklaracje wyborcze respondentów:				
	PC	ROAD	nie związani z "Solidarnością"	nie głosował(a) bym	trudno powiedzieć
<u>Ocena W.Jaruzelskiego</u>					
Korzystna	8,9	10,5	15,7	25,4	39,5
Niekorzystna	15,8	17,5	8,3	21,5	36,9
Nie znam tej osoby	11,1	0,0	11,1	33,3	44,4
Trudno powiedzieć	4,6	10,1	5,5	22,1	57,6
<u>Ocena T.Mazowieckiego</u>					
Korzystna	12,2	15,3	10,1	21,2	41,2
Niekorzystna	11,4	8,4	15,0	30,5	34,7
Nie znam tej osoby	0,0	7,7	7,7	38,5	46,2
Trudno powiedzieć	5,1	2,6	9,0	33,3	50,0
<u>Ocena L.Wałęsy</u>					
Korzystna	15,9	15,0	8,2	18,5	42,3
Niekorzystna	3,5	12,5	18,0	32,6	33,4
Nie znam tej osoby	0,0	0,0	28,6	42,9	28,6
Trudno powiedzieć	2,3	8,5	6,9	30,8	51,5
<u>Sytuacja materialna rodziny w sierpniu</u>					
Wystarczyło na wszystko	16,3	16,7	12,9	17,5	36,7
Wystarczyło, choć ledwo, ledwo	11,9	14,4	10,1	20,5	43,1
Zabrakło (pożyczka)	7,7	12,6	10,9	29,1	39,7
Zabrakło (oszczędności)	9,6	10,3	8,2	32,2	39,7
Zabrakło (pożyczka i oszczędności)	8,0	6,0	10,0	34,0	42,0
<u>Szanse na wyjście z kryzysu w wyniku polityki rządu</u>					
Istnieją	15,8	18,2	10,2	17,8	38,0
Nie istnieją	7,5	9,4	13,7	32,7	36,8
Trudno powiedzieć	3,7	5,1	5,5	24,9	60,8
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>					
Popiera	19,5	22,6	9,4	15,0	33,5
Nie popiera	7,5	10,5	17,0	30,5	34,4
Nie zna	7,3	9,4	9,8	26,6	46,9
Trudno powiedzieć	7,2	4,8	3,6	24,7	59,6
<u>Ustąpienie W.Jaruzelskiego</u>					
Korzystne	18,1	18,8	8,7	19,3	35,1
Obojętne	9,3	11,1	11,1	25,7	42,7
Niekorzystne	5,4	10,3	18,8	26,9	38,6
Trudno powiedzieć	4,2	7,9	6,3	15,5	56,1